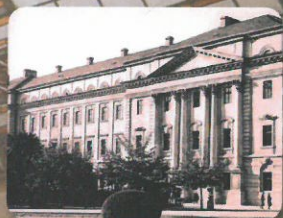

Gerundium

EGYETEMTÖRTÉNETI KÖZLEMÉNYEK

MMXIV vol. V. nr. 1-2

GERUNDIUM

EGYETEMTÖRTÉNETI KÖZLEMÉNYEK

MMXIV vol. V. nr. 1–2

előjáróban	3	Rektori köszöntő – 2014. szeptember
<i>Szilvássy Zoltán</i>
arcképcsarnok	5	Kenézy Gyula a Debreceni Egyetem első orvos-rektora
<i>Lampé László</i>
	28	Dr. krassai lovag Kerpely Kálmán
(1864–1940) – A magyar növénytermesztés
modernizációjának úttörője
<i>Szász Gábor</i>
tanulmányok	45	A Tiszántúl északi részéről származó diákok
egyetemjárása külföldön 1292–1918
<i>Szőgi László</i>
	70	Lencz Géza és a vármegyei alap
<i>Király Sándor</i>
	95	„Dabitur vobis in illa hora” – Kiegészítések
Dr. Huzella Tivadar életrajzához
<i>Magyar Attila</i>
forrásközlések	102	Az oktatás megindulásának 100 év előtti emlékei
<i>Virágos Márta</i>
adattár	117	A debreceni KLTE archontológiája II.
Matematikai Intézet (1950–1990)
<i>Mudrák József</i>

VIRÁGOS MÁRTA

AZ OKTATÁS MEGINDULÁSÁNAK 100 ÉV ELŐTTI EMLÉKEI

SCHOOL YEAR OPENING IN 1914. The first official school year opening of the Hungarian Royal University of Debrecen was organized on October 1, 1914 in the Great Church. The event was reported by several newspaper of the time. The detail history of the establishment of the University of Debrecen was first written by dr. Béla Kun (later known as Béla Szentpéteri Kun) in the Almanach of the Hungarian Royal University of Debrecen in 1914, and published in printed format only in 1916. The third chapter of the essay is available in full text.

A Debreceni Egyetem történetében kiemelkedő jelentősége volt a 2012-es évnek, hiszen a magyar törvényhozás 1912. évi XXXVI. törvénycikke rendelkezett a Debreceni Magyar Királyi Tudományegyetem létrehozásáról. A centenáriumi év alkalmából az egyetem egy éven át tartó programsorozatban mutatta be az elmúlt száz esztendő fontosabb eseményeit, azok helyszíneit, és a 100 év alatt létrehozott fontos értékeket. Kiállítás, reprezentatív fotóalbum, születésnap krónika és természetesen egy tudományos igényű egyetemtörténeti kötet őrzik az emlékeket.

Ebben az évben ismét ünnepelhetünk, hiszen a Debreceni Magyar Királyi Egyetem első ünnepélyes tanévnyitójára 1914. október 1-jén került sor a Nagytemplomban. Ezen eseményre és az egyetemi oktatás megkezdésére emlékezve több forrásértékű és ma már nehezen hozzáférhető dokumentumot teszünk az alábbiakban közkinccsé. Elsőként az alapítás és a megnyitás küzdelmes időszakáról az egyik leghitelesebb korabeli beszámolóként dr. Kun Béla (későbbiekben Szentpéteri Kun Béla) által 1914-ben megírt, de csak 1916-ban megjelent visszatekintés egy részletét közöljük.¹ Majd a tanévnyitó meghívója és a tanévnyitóról szóló korabeli sajtótudósítás után az egyetemi karok első tanári karának adatait tartalmazó részt közöljük - szintén eredeti formájában – az említett almanachból. Néhány, az 1914. évből származó, egyetemmel foglalkozó újsághír mellett az első egyetemi tanév hallgatóinak névsorát is közreadjuk.

* * *

¹ *A Debreceni Magyar Királyi Tudományegyetem Almanachja az 1914–15-dik tanévre*, Debrecen, 1916, 1–51. Alább Kun Béla írásának harmadik fejezete olvasható.

Az állami egyetem létrehozására Debrecen városa széleskörű összefogásra törekedett. Ennek érdekében egy városi egyetemi bizottság alakult, mely nagyon részletes javaslatot terjesztett 1908-ban a törvényhatósági bizottság elé. A javaslatban nem csak egyetem felállítását javasolták, de több kulturális intézmény egyidejű létrehozását is. A javaslatot a törvényhatósági közgyűlés az 1908. évi 42. számú határozatában elfogadta. Ebben rögzítésre került, hogy:

1. az egyetemi karok számára szükséges épületeket a bemutatott tervrajzok alapján felépítik,
2. a város a közkórházat kibővíti,
3. felépíti a járványkórházat és a népszanatóriumot,
4. az épületek megvalósításához szükséges 5 millió koronát kölcsön felvételével biztosítja (1910. évi 217. bkgy. szám).

A városi küldöttség a javaslatot 1911. április 27-én gróf Zichy János vallás- és közoktatásügyi miniszterhez beterjesztette. Válaszul már május 14-én Debrecenbe utazott Balogh Jenő vallás- és közoktatásügyi államtitkár, és ki is jelölte az egyetem elhelyezésére alkalmas területet a Nagyerdőn.

A város tanácsa 1911 őszén emlékiratot készített, amelyben ismételtén felsorolták azokat az érveket, amelyek a debreceni egyetem megalapítása mellett szóltak. Ezzel egy időben tíz tiszántúli vármegye támogatását is sikerült megszerezni. Az emlékiratot Kovács József polgármester személyesen adta át az Országház kupolatermében Zichy János kultuszminiszternek. A vallás- és közoktatásügyi miniszter 1911. november 4-diki rendeletében közölte az egyházkerülettel a megállapodás feltételeit:

Az állami fenntartású debreceni tudományegyetemen egy református Hittudományi Kar lesz, mely hét tanszékkal fog működni. Az egyházkerület nemcsak a lelkészsé minősítés, hanem a lelkészsé képzés jogát is megkapja. A Hittudományi Kar tanárainak fizetését az állam biztosítja, ehhez az egyházkerület évenként 70 000 koronát tesz hozzá, valamint átadja használatra a theológiai akadémia jelenlegi helyiségeit felszereléssel együtt. A Hittudományi Kar tanárait az egyházkerület javaslatára a király nevezi ki. A többi karon a pályázatot a vallás-és közoktatásügyi miniszter írja ki.

Fontos eleme volt a megállapodásnak, hogy a debreceni kollégium könyvtárát, gyűjteményeit és múzeumát a debreceni egyetem tanárai és hallgatói a Tiszántúli Református Egyházkerület tulajdonjogának fenntartása mellett szabadon használhatják, majd a megállapodás rögzíti, hogy: *„az egyetemi tanév elején a megnyitó és a tanév végén a záró ünnepet megelőző istentiszteletet a theológiai tanári kar egyik tagja a debreczeni református nagytemplomban tartja s azon az egyetem rectora és tanácsa mint hivatalos funkcionáriusok részt vesznek.”*²

² Uo. 32.

1. Kun Béla az egyetem előkészítő munkálatairól és az egyetem megnyitásáról³

35

Az egyetem felállításáról szóló törvény és az egyetem megnyitása.

Miután az előadottak szerint teljes megegyezés jött létre a debreczeni magyar királyi tudományegyetem létesítése tárgyában az összes érdekeltek között, úgy látszott, nem merülhet fel többé semmi nehézség az egyetemtől szóló törvény megalkotása és az egyetem működési megnyitása tekintetében. Valóságai azonban ismét tanadtak kiegyenlítésre váró ellentétek.

Gróf Zichy János vallás- és közoktatásügyi miniszter 1911. december 1-én terjesztette a képviselőház elé a debreczeni és pozsonyi tudományegyetemek felállításától szóló törvényjavaslatát. Az, hogy nem csak harmadik, hanem egyszerre harmadik és negyedik egyetem létesítéséről van szó, az előzmények után már nem volt meglepetés, ellenben igen feltűnő okozott a törvényjavaslat indokolásának egyik része, mely a debreczeni tudományegyetem alkotó részét tekintetlenül kedvezőtlen magyarázatokra adott alkalmat. Az indokolásnak ez a része így szól:

„Az új egyetemek csak fokozatos fejlesztés alapján állhatók fel... Mindkét egyetem számára a fejlesztés programját legalább is az első tíz esztendőre, 1912–1921-re kell megállapítanunk... Pozsonyban kell oktatni a legfontosabb és legnehezebb tudományi karok szervezését. E két fakultású harmadik- és a pozsonyi kir. jogakadémia helyébe állítandó jog- és államtudományi kart tervezem. Egyéb fakultásokat a közel jövőben Pozsonyban nem vélek megalkothatni. Debreczenben

28

zsonyi állami kórház a vallás- és közoktatásügyi miniszter fardájába vételik át, azon — a törvényhozás által is elfogadott — betöltési javaslatát, hogy amennyiben Debreczenben időközben az egyetemi oktatás céljainak megfelelő kórház állítatnék fel s ezt Debreczen szab. kiv. város az államnak ellenszolgáltatás nélkül felajánlja. ez utóbbi is, mint az illető egyetem orvostudományi karának készítő része” ugyanoda vételik.

Az ellentétnek ilyen módon kiegyenlítése azonban újabb ellentétek lehetőségét, vagy legalább tárgyalások szükségességét üdítette meg. A városnak im a törvényjavaslatba felvett pótlás szerinti az egyetemi oktatás céljaira alkalmas kórházról kell építtetnie és az államnak átengednie, ha azt akarja, hogy egyetemen orvostudományi kar működésének szervezése; — meg kell tehát állapítani, hogy milyen legyen és mennyi költséggel épüljön fel ez az egyetem céljaira szolgáló kórház.

Ellentétben azonban a megegyezés a város és a kormány között igen könnyen létrejött, amennyiben a törvényhatósági bizottság 1912. március 28–30-án tartott közgyűlése a kórháznak a kívánalmak szerinti s a nagyterületű az egyetemi telkekhez csatlakozó részén létesítésre felajánlott az eddigi ötmillió és telken felül három millió koronát és a szükséges területet, (1919/1912. évi. sz.), — viszont a vallás- és közoktatásügyi miniszter, mivel a város által felajánlott összeg az összes szükséges intézetek felépítésére és berendezésére az elkészített tervvel s hozzávetőleges költségtételek szerint elegendőnek nem mutatkozott — kész volt az intézetek egy részének felépítését, valamint a város által felajánlott részek belső berendezését is az állam felhívására átállítani (98.493/1912. Vkm. sz.). Ennek megfelelőleg a város törvényhatósági bizottsága 1912. november 28-án tartott közgyűlésében már abban a helyzetben volt, hogy a kormány kívánásával megegyezően kimondhatná, miszerint a kormány által elfogadott tervet szerinti a város részéről felépítendő kórházi épületeket felépítik és azokat a bábaképzéssel együtt az államnak átengedik. (517/1912. évi. sz.) A megegyezést nem zavarta meg az sem, hogy a törvényhatósági bizottság később (299/1913. évi. sz.) e határozatát úgy értelmezte, „hogy a felsorolt építmények felépítés költségeire a már jogerősen megszavazott három millió koronával hozzá-

37

viszont az 1912–1921-es időszakban a református hittudományi, a jog- és államtudományi, a bölcsészeti, nyelv- és történelemtudományi, a matematikai és természettudományi, összesen tehát négy kar felállítását tervezem”.

A törvényjavaslat miniszteri indokolásának ebből a részéből látható, az olvasókat ki, hogy eszerint a debreczeni tudományegyetem nem lenne, vagy legalább is tíz éven belül semmi esetre sem lenne orvosi fakultás, ami — bár az indoklás a pozsonyi tudományegyetemmel ugyanezen tíz évi időn belül nemcsak hittudományi, de bölcsészeti, nyelv- és történelemtudományi fakultás nélkül maradónak tervezte — érthető igazgatottságot kellett annak folytatni, mert Debreczen város ugyan a maga nagy megajánlásait a negyedik egyetemtől vette, de e nagy kar közé minden tényező odacértette az orvostudományi is, míg a miniszteri indokolás szerinti négy kar tulajdonképpen egyetlen (— a bölcsészeti —) kettéválasztása folytán ad négyet.

A kormány részéről ugyan azonnal jelent meg nyilatkozat, mely szerint elhatározott dolog Pozsonyban is, Debreczenben is teljes egyetem felállítását, de hogy tekintetben ne maradjon fenn semmi kétség, a képviselőház közoktatásügyi bizottsága egészen határozott formában is nyilatkozott. E bizottság ugyanis a miniszteri indokolásnak a nyugtalanságra alkalmas részeit nem fogadta el s kifejezte azt az óhaját, hogy „mihelyt az előfeltetelek megvannak, a teljes egyetem mindkét városban termékeny nélkül legkedvezőbb a javaslatot megállapított tíz esztendőn belül lehetőleg legkorábbi idő alatt felállítandó, s az egyetemi részére juttatott tíz éven állami hozzájárulást a két új egyetem két egyenlő arányban elosztandó”, — egyezmény a miniszter hozzájárulásával a törvényjavaslat szövegének olyan módosítását javasolta, mellyel a debreczeni egyetemen orvostudományi kar szervezése maacsból a törvényből következzék. Nevezetesen — minthogy a debreczeni egyetemen orvostudományi karunk az első tíz éven belül szervezése azért nem volt tervehető, mivel Debreczenben nem áll rendelkezésre megfelelő kórház, s minthogy másfelől Debreczen város irányadó köréi kések nyilatkoztak az orvostudományi kar biztosítása érdekében az igényeket minden tekintetben kielégítő kórház építésére. — a bizottság a javaslat 2. §-ához. ahol arról van szó, hogy a p-

járul, mely összegben felül azonban, tekintettel már eddig felajánlott hozzájárulása nagy mértékű, további hozzájárulást nem adhat”.

Ez újabb három millió korona megajánlása fejében a város csupán azt kérte, hogy az egyetemi aula és központi hivatalok elhelyezésére átengedjék Petőfia- és Nyomatás-utca közötti telkek átengedése, mivel a központi épület a többi egyetemi épületek telkén megfelelőleg elhelyezhető lesz, ne kívánassék, és e kérelem teljesítése elől a vallás- és közoktatásügyi miniszter (98.493. számú leiratában) nem zárkózott el.

Ezen közben, bár felettébb zavarosra fordult belpolitikai viszonyok egyidejű kétségessé lettek, vajlva a törvényhozás foglalkozhatik-e az egyetemi törvényjavaslattal, — azt az országgyűlés mindkét háza tárgyalta és elfogadta és az Országgyűlés 1912. július 7-én szentesítette 1912. évi 36. törvényével a debreczeni és pozsonyi magyar királyi tudományegyetemek felállításáról július 11-én az Országos Torvénygyűlésben kihirdetve, 1912. július 26-án hatályba lépett.

A törvénynek végrehajtása, vagyis az egyetemnek a törvényben megállapított fokozatos fejlesztés szerinti felállítását új kezébe került. Balogh Jenő államtitkár, akinek a debreczeni tudományegyetem előkészítésében különös érdemei vannak, igazságügyminiszter lett, s a helyére feje Jankovich Bélának alkalma nyílt az új egyetemnek ügyével hivatalosan is megismerkedni akkorra, amikor rövid idő múlva a visszalépett gróf Zichy János utódként átvette a vallás- és közoktatásügyi tárcát. Hogy az ügyek tovább vezetése ilyen egyetemes megítélésű és amellet a tudományban is kiváló férfi kezébe került, épen úgy szerencse volt a szervezés első állagyeleme nézve, mint az, hogy miniszterelnökké majd ismét gróf Tisza István lett, akinek kormányzása elől a debreczeni egyetem szempontjából minden egyébét eltekintve annak a szervezeties kapcsolatlalra fogva is, mely őt mint volt tanítványt a debreczeni kollektívumhoz fűzi, mellyel a legnagyobb bizalommal kellett tekinteni.

Jankovich miniszter a debreczeni egyetem fokozatos fejlesztésére vonatkozó programját 1913. május 20-án 74.383. sz. alatt kelt leiratával küldte meg Debreczen város tanácsának és 1913. május 21-én kelt 12.765. számú leiratával a tisztelt refo-

³ A Debreceni Magyar Királyi Tudományegyetem Almanachja az 1914–15-dik tanévre, 36–51.

40

mátus egyházkerület püspökének, közölvén egyidejűleg a debreczeni tudományegyetem református hittudományi karára vonatkozó azon szabályozási tervezet, melynek a debreczeni tudományegyetem szervezeti szabályzatába felvétele iránt legfelsőbb helyen előterjesztést tenni hajlandó.

A hittudományi karra vonatkozó szabályzat tervezet, mely nemileg különbözik a Zichy-féle 1911-i leírásban foglaltól s különösen a jogokat és kötelezettségeket nagyobb szabadsággal állapítja meg, talán nem lesz érdektelen egész terjedelmében közölni.

1. A debreczeni m. kir. tudományegyetemen egy, négy pedig református hittudományi kar tartálék fenn, mely az 1914–15. tanév kezdetével megnyílik.

2. A református hittudományi karon tanárokat, akár meghívás, akár szabályszerű jelölés alapján csak református vallású és lelkesítő minőségűeknek alkalmazhatók. A meghívandók a meghívást elfogadó hittudományi egyházkerület pedig pályázati körvényekhez a tisztántúli református egyházkerület és a debreczeni egyház részről aláírtott bizottság olyan nyilatkozatát kötelesek mellékelni, melynek értelmében egyházi szempontból hittudományi tanszék betöltésére alkalmasak és méltók. Ugyanígy módon történik a református hittudományi karon az esetleg szervezendő egyházi jogi vagy bölcseleti tanszék betöltése; e tanároktól azonban nem kívánatik meg fellelteni a lelkesítő minősítés, hanem a megfelelő jog- és államtudományi, illetve bölcsezetkari végzettség.

Az e pontban érintett bizottság tagjai: az egyházkerület főgondnoka, a püspök és a debreczeni református egyházaközösség hivatalban idősebb (lelkészi vagy világi) elnöke. E bizottság elnöke az egyházkerület elnökségének hivatalra névű idősebb tagja.

3. A református hittudományi kar tanárait az 1912. 26. t. c. 6. §-ának 1. és 2. bekezdése értelmezésén a vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjesztésére a Felsőbb a király nevezi ki. A vallás- és közoktatásügyi miniszter ezen legfelsőbb helyen való előterjesztései a 2. pontban érintett bizottság meghallgatásával teszi meg és legalsóbb elnöki előterjesztéséhez a bizottság véleményes jelentését mellékel.

4. A hittudományi karon egyelőre hét tanszék szervez-

42

tudományi kar a maga egészében. Az orvostudományi karnak részleges megnyitását, nevezetesen a harmadik félévolyamát, a tervezet az 1916-17. évre helyezi kiállításra. — míg az orvostudományi kar két első félévolyama és a matematika—természettudományi kar a szükséges épületek befejezése után volna szervezendő. A városhoz intézett leírásban azonban kijelenti a miniszter, hogy amennyiben az e program alapján készült költségvetési tervvel szemben megtagartások volna keresszül vehetők, ehhez képest azon lesz, hogy a beruházások sürgetőbb kivétel és az egész egyetemi tevékenység mielőbbi megnyitását biztosítsa.

A leiratokkal értesíti a miniszter úgy a tisztántúli egyházkerület, mint Debreczen városot arról is, hogy az egyetem minden karával és hivatalaival a nagyerdőn helyezték el, ami az egyetemnek külsőleg is egységes voltát a legbiztosabb biztosítja. Ezenfelül az egyházkerülethez intézett leírás az egyetemet megnyitva és bezárva ünnepek az egyetem mellett építendő református templomban, annak elkészültéig pedig a református templomban megtartására, a református vallású egyetemi hallgatók részére feltételekkel odaítélésére, az egyetemre kinevezendő teológiai tanárok szolgálati évének beszámlálására vonatkozóan a Zichy-féle 1911. évi leírásban foglaltakkal fenntartóan azonos rendelkezéseket tartalmazván, közelebbi megfontolásokat ad a kollégiumi könyvtár használatára átengedése módja tekintetében, a Zichy-féle leírás idevonatkozó rendelkezéséhez hozzáfűtven, hogy: „a debreczeni tudományegyetemmel kapcsolatosan felállítandó egyetemi könyvtár és a kollégiumi könyvtár közt könnyen létesíthető lesz oly szolgálattal viszony, amely a kollégiumi könyvtár könyveinek használatát az egyetemi könyvtár helyiségében is lehetővé teszi”; — továbbá kiállításra helyezi azt is, hogy a református egyház diákoniszaképző intézete növekedésének ápolandó kiképzéséről az egyetem gondoskodni fog, a képzési diákoniszaképző intézet ápolásáról a klinikákon alkalmazott fogorvosok részéről kötelező kijelentést kíván arra nézve, hogy az egyházkerület a debreczeni egyetemi létesítés alkalmából „tanárképzővel egybekötött internátust” fog felállítani; — végül felhívja az egyházkerületet, hogy az egyetem megnyitástól kezdve fizesse a hittudományi kar fenntartásához biztosított évi 70.000 korona

41

telít. Ezen voltannak: a) újszövetségi írásmagyarázat és új-szövetségi teológia; b) ószövetségi írásmagyarázat és ószövetségi teológia; c) egyháztörténelem; d) dogmatika; e) vallás-filozófia és vallástörténet; f) szociológia és liturgia; g) lelkipásztorokéletem és az egyház bukolételek ismertetése.

5. A hittudományi kar tanárainak fizetéséhez a tisztántúli református egyházkerület, mint a debreczeni református főgondnoka főhatósága évi 70.000 K átalányösszeggel hozzájárul, aminek fejében a hittudományi kar tanárainak összes javadalmazása az államkincstárt fogja terhelni.

A tisztántúli református egyházkerület ezen hozzájárulástól külön alapítványi levelet terjeszt fel.

6. Amennyiben a tisztántúli református egyházkerület a hittudományi karon további tanszékek szervezését kívánja, feltevé, hogy e tanszékek javadalmazásához a megfelelő összegget (az egyetemi tanári illetményeknél a létesítés idejében legalábbannyival és legnagyobb foka között évi átlagban) alapítványi gyűjtéssel feljuttatja, a vallás- és közoktatásügyi miniszterünknek a teológiai tanszék szervezésére ellen nem lesz szervezve. Az egyházkerület ez esetben is csak az alapítványi összeg, illetve az ennek megfelelő évi átalány szolgálataira lesz kötelezve, a tanárok javadalmazását pedig az államkincstár viseli.

7. A debreczeni református egyházaközösség által felajánlott alapítvány a hittudományi karon szervezendő semiphiológiai, bölcseleti, vagy protestáns egyházi jogi tanszék felállítására lesz fordítandó. A debreczeni református egyházaközösség ezen alapítványáról külön alapítványi levelet terjeszt fel.

8. A tisztántúli református egyházkerület a lelkesítő minősítést, lelkészi képzést teljesítő önmagának tartja fenn.

Ez a szabályzat terv az érdekelt koronán általános megnyugvást kelet, de nem úgy az egyetem fokozatos fejlesztésére vonatkozó program, minthogy a főbbi, hogy kizárólag a jog- és államtudományi karon volna végrehajtható, és ott is igen nagy nehézségekkel. A terv szerint ugyanis csak a hittudományi kar nyitnak meg egyidejűleg az 1914-15. évről, míg másik kettő csak fokoztatást, úgy hogy az első évtér csak egy- a második két, a harmadikban három évtérben (volgán szervezettek) s csak a 4-ik, nevezetesen az 1917-18. évtér lenne meg a jog- és államtudományi, valamint a bölcsezet-, nyelv- és történelmi

43

hozzájárulást s határozza el a debreczeni kollégium jog- és államtudományi, valamint bölcsezet-, nyelv- és történelmi tudományi karainak évtérjelenként, az egyetem fokozatos megnyitásának megfelelően, megszüntetéseit.

Visszat a városához intézett leírás az egyetemi építkezésekre megajánlott öt millió koronának, — a kormánytól már az egyetemi törvény hatálya lépte óta többször sürgetett — befizetésére, illetőleg egyelőre az öt millió koronán 4%-os kamattalnak beszojallatására hívja fel a város közönségét, figyelemre az arra, miszerint a felvétel az egyetemi építkezés mielőbbi megkezdése és folytatása érdekében szükséges. Egyébként az építkezés megkezdését és az alapító letelekét meg az 1913. évre tervezetnek mondja a miniszter.

Ezek a leiratok megint újabb tárgyalások tetelük szükségesek és pedig mindakét érdekelt lényező részről, bár az egyházkerület közönlése, — mely már május 29-én tárgyalta a miniszteri leiratot, — mindenben eléget tett a miniszteri leírásban foglaltakkal, nevezetesen:

a) református hittudományi karra vonatkozó szabályozási tervezetét elfogadta s kötelezte magát, hogy a hittudományi kar működésének megkezdésétől, 1914 szeptember 1-től kezdve az évi 70.000 K egyetem hozzájárulást befizeti és intézkedett, hogy ezen alapítványáról az alapítványi elkészítésük;

b) elhatározta az akadémián tanszéknek a megfelelő egyetemi tanfolyamok megnyitásával egyidejű megszüntetését;

c) kötelezte magát, hogy a debreczeni tudományegyetem központi épületének felépítését gondoskodni a három egyetemi karnak a kollégium épületében elhelyezéséről s az eddigi általános kereteken belül e karok dologi kiadásait fedezni, úgyisznán, hogy az egyetemi aula felépítéséig egyetemi ünnepélyek tartására a kollégium dísztermet átengedje;

d) tudomásul vesztve, hogy az egyetem műndesztel a nagyerdőn fog épülni, kivételnek mondta ki az egyetemi épületek szomszédságában egy református templom építését s az ehhez szükséges lépések megtételé iránt a debreczeni református egyházaközösség presbyteriumát megkereste;

e) kötelezőleg kijelentette, hogy a debreczeni tudományegyetem létesítése alkalmából tanárképző intézettel kapcsolatos

interjúkat fog létesíteni, amely egészeben az egyházkerület fenntartásához a közvetlen felügyelet alatt fog állni, a amelyet legfőbb a jogi és bölcsészeti akademiák teljes megszűnése után mindenesetre szervezni fog.

Tudomásul vette a miniszternek az egyetem fokozatos fejlesztésére vonatkozó programját; — tekintetlen a kollegium akademiái tanácsa által előadott agályokat a maga részéről is figyelemreméltóan találván, azt az öhajátást nyilvánította, hogy a *jogi és bölcsészeti kar* az akadémián meglévő 0—9 tanzókkal az 1914—15. évi szeptember megújítások, kifejezésre jutván határozatban azt is, hogy ennek biztosítása érdekében az egyházkerület és főiskola terhére bizonyos hozzájárulástól nem vonakodnék, amelynek összege azonban nem lehetne több, mint amennyi a tervezett fokozatos felállítás mellett az évfolyamonként megszűnő akademiák fenntartásával járna. (1913. évi 134. sz.)

Egyébiránt az évfolyamonkénti megnyitás alig kivihető volt maga a miniszter is belátta s ügykezett kérését módosítani, hogy a fokozatos megnyitással járó tanulmányi nehézségeket az egyszerre megnyitással járó pénzügyi nehézségek felidézése nélkül elhárítani lehessen.

Visszont az egyházkerületi közgyűlés, amikor az egyetem látványos karjának fenntartásához fűződő évi 70.000 koronás hozzájárulását az alapító level megállapította, felintalmazta elnökségét a fokozatos megnyitás helyett az egyetem három fakultásának az 1914. évi őszén egyszerre megnyitása iránt a kormányval tárgyalásra és megállapodásra. (1913. évi 631. sz.)

Enek a felhatalmazásnak folytán készült egy kimerítő munkálat, mely a legapróbb részletekig menő számtással kimutatta, hogy a kollegiumnak az akademiák tanszakai fokozatosan három éven át megszűnése összesen 180—190.000 koronával kerülne többé, mint az egyszerre megszűntetés, — hogy viszont az egyetem szobraforogó két karának személyi kiadásai a tandíjkülönbözésnek is figyelembe vételével az egyszerre megnyitás esetén nem haladhatják túl 180—200.000 koronánál nagyobb összeggel a tervezett évfolyamonkénti megnyitás személyi költségeit, — hogy ezerszer hat a kollegium az évfolyamonkénti megszűnő akademiák fenntartására fordít-

lando összeget az államnak fizeti, az egyszerre megnyitáshoz pénzügyi nehézsége azonnal el van hárítva.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter elfogadta a tisztántúli református egyházkerület részéről e számítás alapul vételével tett azon ajánlatot, mely szerint az egyházkerület az egyetem viági két fakultásának 1914. évi megnyitása esetén a három első éven meg évenként 60—60 ezer korona hozzájárulást fizet az állampenzárba. Az erre vonatkozó megállapodás a miniszternek a tisztántúli református egyházkerület püspökéhez 1914. január 30-ról 185.774—1913. IV. u. szám alatti intézeti átiratában foglaltatik, a következőleg:

„Vonatkozással azon tárgyalásokra, melyeket Meltóságoddal a debreczeni egyetem jog- és államtudományi, továbbá bölcsészeti, nyelv- és történettudományi karának az 1914. évi megnyitásával kapcsolatosan Meltóságod hajlandó a fokozatos megnyitásával való megnyitást közlő mutatókora kiadásai kölmből fejében összesen 180.000 koronával a többikétséghez hozzájárulni és ezen összeggel 1914. évtől számított három évi 60.000 koronás részletben minden év szeptember 1-én az állampenzárba befizetni.

Továbbá köszönettel tudomásul veszem Meltóságodnak azon régebben meghozott és most megismételt ajánlatát, hogy mindaddig, míg a nevezett karok számára az egyetemi épület elkészül, azok elhelyezésére Meltóságod a jelenlegi kollegiumi épületek rendelkezésre bocsátja, ez épületek saját költségén jókora tartja és a karok, valamint az e épületek elhelyezett hivatalok dologi kiadásairól (tűtés, világítás, víz) gondoskodik.

Megjegyzem, hogy ezen megállapodás leírésében nem érinti azon korábbi megállapodást, mely szerint a hittudományi kar az 1914. évi megnyitása mindenesetre egészeben megújul és melynek költségéhez az egyházkerület a meghatározott évi 70.000 koronával járul hozzá.

Végül értesítem Meltóságodat, hogy az egyetem három karának egyszerre való megnyitására az egyetem természet-

sen a doktori fok megadásának jogától is fel lesz ruházva”.

A vállalás kötelezettségek és támasztási igények szelatos megállapítása érdekében az egyházkerület részéről tett lépések folytán a vallás- és közoktatásügyi miniszter a 62.856/1914—IV. számú az 1914. május 30-án kelt leiratban azt is kijelenti, hogy miután a debreczeni tudományegyetem bölcsészeti, nyelv- és történettudományi kara rendelkezni fog azokkal a tanszakkal, melyeknek képviselőiből tanácsadó bizottság összesen öt szakcsoportra vonatkozólag törvényeszerűen megalkalítható, a debreczeni tudományegyetem bölcsészeti kara mellett a *tanácsadó bizottság is szervezettel fog.* Továbbá 38.157/1914—IV. sz. leiratban egyenként megjelöli azokat a kollegiumi helyiségeket, melyeknek az egyetem céljaira átengedését kéri s közli, hogy a kellő bíztorozással el nem látott helyiségek behatározásáról a rendelkezésre álló fedezet terhére fog gondoskodni.

Mind ezekre vonatkozólag az egyházkerületi elnökség eljárásához az egyházkerület 1914. június 2—5. napján tartott közgyűlése a végleges jóváhagyást megadta (183. és 190. sz. határozatok) s egyszerre mind az akademiái tanszokok megszűnése folytán felszabaduló összegeknek nyugalom a felszabadulás ügyét szolgáló intézmények létesítése iránt intézkedett (183., 188. és 189. sz.) s különösen kimondta, hogy addig is, míg a tanárképző intézettel kapcsolatos intértetés teljes berendezése iránt vállalott kötelezettségek a három átmeneti éven fűződő évi 60.000 korona felszabadulása után elegendő lehetne, a *180 főjára berendezett egyetemi internátust fenntartja s helyiségek építést létesített.* A megállapodásokat egyébiránt az egyetemes konvent már előzőleg (1914. évi május 13—15. napján tartott ülésben 121. sz. alatt) tudomásul vette, s felhívta a tisztántúli egyházkerületet, hogy addig is, míg a három átmeneti évre kötelezett évi 60.000 korona szolgáltatásának megszűntével felszabaduló vagyoni erők felhasználásával a helyiségek és tanárképzés ügyét intézményesen rendezhetné, a legnagyobb körültekintéssel gondoskodik a debreczeni tudományegyetemre beiratkozandó theológusok és református tanárjelöltek, valamint általában az internátusba felvendő egyetemi hallgatók tudományos, tisztá erkölcsi, vallásos buzgóságát

és egyházas nevelésének a rendelkezésre álló minden eszközzel biztosításáról.

A kollegium főhatóságával minden részletre nézve megteremtett megállapodás után, mely — ha formailag később is, lényegileg már az 1913. év novemberében végen létrejött, — függő kérdésnek csupán a Debreczen város részéről az egyetemi építkezésekre megajánlott öt millió korona mielőtt beteljesedése ügy maradt fenn.

Etekintetlen a kormány álláspontja elejétől az volt, hogy a város fizetési kötelezettsége az egyetemről szóló törvény hatályba lépésével egyidejűleg beállt, míg a városi hatóságok a törvény szövegeinek ellenkező értelmű magyarázatán folytan más eredményre jutottak.

A törvény 3-ik §-ának 2-ik bekezdése ugyanis azt rendel, hogy „az évi költségvetésben megszavazott általánosösszegek, továbbá azok az összegek, amelyek az új egyetemnek céljaira adományozandó összegek, ugyancsak a pozsonyi állami kórház számára az 1913-ik költségvetésben előirányzott összeg, mint átalányösszeg a 2-ik §-ban említett áttelepítési időpontját követő költségvetési évtől fogva a m. kir. központi állampenzárba beszéllendők”; — viszont a 2. § amely a javaslat eredeti szövegében a pozsonyi állami kórháznak a „törvény életbe lépése után a vallás- és közoktatásügyi miniszter által meghatározandó időpontban” átvételéről rendelkezett, — a debreczeni orvosi fakultás biztosítása érdekében történt betöltés folytán a Debreczenben építendő kórháznak is átvételéről szól. Ez alapján aztán a törvény úgy magyaráztattott, hogy előbb meg kell történni a Debreczenben az egyetemi oktatás céljaira építendő kórház áttelepítésének s csak az ezt követő költségvetési éven lesz a város által megajánlott összeg az állampenzárba beszéllendő.

Ez a magyarázat végső következményében nemcsak azt jelentette volna, hogy a város fizetési kötelezettségének teljesítése a kórház telelépése utánra elodáztaták, hanem egyszerűen azt is, hogy az egyetemnek részben megajánlott sem lehet szót az orvosi fakultás céljaira alkalmas kórház építése és átvétele előtt, mert hiszen a törvény 3-ik §-a nemcsak a Debreczen város által megajánlott, de egyáltalán

48

minden, az egyetem céljaira fordítandó összegre nézve a 2. §-ban megjelölt átadás utáni költségvetési évet teszi ki az állampénzügyi beszámolóállítás idejéig, és így természetesen a debreczeni kórház felépítése előtt az egyetem részére semmi pénz sem állt volna rendelkezésre.

A város vezetősége által elfogadott ezen törvénygyakorlat az ezek szerint kedvezőtlen volt a tisztántúli református egyházkerület azon törekvéseire is, amely szerint a minden tekintetben hátrányos átmeneti állapotoknak mielőbb véget vetni s a végleges rendezést lehetőleg gyorsan lebonyolíttatni kívánta. Már szíve az ellentétes érdekek összeharóztatását lehetett tartani, amikor — több közléses határozat és arra adott miniszteri válasz után — az 1913 december 17-én tartott törvényhatósági bizottsági közgyűlés Márk Endre bizottsági tag indítványára megbízta a tanácsot, hogy a tisztántúli református egyházkerület elnökségével és a debreczeni református egyház küldöttségével tárgyalja le azokat a feltételeket, melyek alapján „a város érdekeinek megóvása mellett az egyetem létesítése általános munkáinak megkezdése és a három meglévő fakultás megújítása lehet leír” és hogy a két másik fővezetővel együttes felhatalmazásban a vallás- és közoktatásügyi miniszter ural a fűgő kérdéseket tisztázza. (472/1913. bktv. sz.)

A törvényhatósági bizottság ezen határozata 30 napos határidőt tűzött ki a tanács részére a kívánt feladat teljesítésére. Ennek megfelelőleg a tanács lehetőleg gyorsan el is járt és a város, a tisztántúli egyházkerület és a debreczeni református egyház együttes küldöttsége 1914 január 20-án jelent meg a vallás- és közoktatásügyi miniszter előtt, mely alkalommal a tulajdonképpen már egyetlen fűgő kérdés: az öt millió korona miként befizetésének kérdése tekintetében is megállapodás jött létre és a törvényhatósági bizottság 1914 január 20-én tartott ülésében most már végleg határozott az immár ismét izgalmas válni kezdő ügyben. — a következőleg:

A törvényhatósági bizottság megnyugvással veszi tudomásul, hogy a debreczeni tudományegyetemen 1914 szeptember havában a meglévő három szakon a promóció jogának megújításával az előadások megkezdésének és nemcsak a város által építendő klinikák, hanem a voltaképpeni egyetemi épületek építése is meg ez év tavaszán kezletét veszi. Határozatláng ki-

49

mondja a közgyűlés, miszerint... abban a reményben és feltétel alatt, hogy a tudományegyetemi építkezések még ennek az évnek a tavaszán megkezdődnek, az öt milliót az 1916. évi január hó 1-én az államkincstárba befizeti, addig is az 1914. évi május hó 1-től számlított félévi részletekben az öt millió 4%-os kamatát megfizeli.

Ezzel minden vitás kérdés végleg kiegyenlítettven, a debreczeni és — pozsonyi — tudományegyetemen az 1914/15. tanév kezdetével felállított tanszerekre a pályázatot a vallás- és közoktatásügyi miniszter 1914 március 14-én meghirdette. Mielőtt azonban a tanszerek befűlése tárgyában végleges döntés történt volna, kilőrt a világháború és ismét felmerült az aggodalom, hogy a nemzeti szakadri súlyos válság az egyetemen végre a megvalósulás közzéleg juttott ügyet ismét elodázza. Ő Felsőge bölcsészegye és kormányának a magyar nemzet virágzó jövőjébe vetett nemes bizodalma azonban a világot megrengető események közt sem engedte elcsúszni a nemzeti köznevelődés nagy új intézményének ügyét s 1914 augusztus 20-én megjelentven a debreczeni és a pozsonyi egyetemek tanácsainak kinevezéséről, — az 1914/15. évi megkezdte működését a debreczeni m. kir. tudományegyetem, — az egyidejűleg megszűnt akadémiái tanszakaiat magában foglalt debreczeni református kollégium ősi jellegének szellemében: *orando et laborando*.

Befűzésűl talán nem lesz érdekeltek összefoglalni azokat a hozzájárulásokat, amelyekkel Debreczen sz. kir. város továbbá a tisztántúli református egyházkerület és a debreczeni református egyház a debreczeni m. kir. tudományegyetem felállítására előmozdították.

Debreczen szob. kir. város adott:

az egyetem telkétől 80 hold területet a nagyterű ecéfra kijelölt részen;

az egyetemi építkezésekre öt millió koronát;

az egyetemmel kapcsolatos klinikai kórházak céljaira az egyetemi telkek szomszédságában 25 hold területet;

a klinikai kórházak építésére három millió koronát;

átengedte bányaképzőjét;

gondoskodik az egyetemi telkek vízvezetékkel, csatornákkal, Egyetem Almazásával.

4

50

zással, világítási vezetékkel ellátásáról s villamos vasúti összeköttetéséről.

A tisztántúli református egyházkerület, mint a debreczeni református kollégium főhatósága:

a hittudományi kar kiadásainak fedezésére fizet évenként 70.000 koronát;

a három első osztályban évenként még további 60.000 koronát;

mindaddig, míg az egyetemi megfelelő épületek elkészülnek, a kollégium épületében gondoskodik a már megnyílt három kar elhelyezéséről a viacsi ezek dologi kiadásai közül a fűtés, világítás, takarítás és vizszolgáltatás költségeit; általában használatra engedti tulajdonjogának fenntartása mellett — könyvtartást és gyűjteményeit.

A debreczeni református egyház egy tanszék költségeinek fedezésére 160.000 korona alapítványt tett.

Nem volna azonban teljes a kép, ha meg nem emlékeznénk azokról a létesítményekről, melyeket ugyane tényezők az egyetemi ifűtség javára hoztak létre, illetőleg tartanak fenn.

Debreczen város néhai dr. Thyaj Kálmán debreczeni képviselőségének 25-ik évfordulóját ünnepelve, 1907 május 26-án 40.000 korona egyetemi ösztöndíjalapítványt tett.

Felsőge Királyunk születésének 80-ik évfordulója alkalmával pedig Ő Felsőge magas nevére 100.000 koronás egyetemi ösztöndíjalapítványt tett a város, első sorban az orvosi, második sorban a bölcsészeti fakultás számára.

A magyarországi református egyház egyeteme 20.000 koronát meghaladó összegű „Boockay”-alapítványból a debreczeni tudományegyetemen tanuló református tanárjelöltek nyernék ösztöndíjat.

A debreczeni református kollégium az egyetem valamennyi karához tartozó hallgatók számára 180 személyre berendezett internátust tart fenn, nagyszámu kedvezményes helyekkel s ez internátusának tanárképzéssel kapcsolatban tovább fejlesztésére magát kötelezte.

A kollégium kezelésében levő ösztöndíjalapítványokból az egyetemi hallgatókat is részesíti s a kollégiumi jótéteményekben részesülő egyetemi hallgatók tsunamányi felügyeletéről felsőoktatási intézele útján gondoskodik.

51

A hittudományi kar hallgatói részére a tisztántúli református egyházkerület felkészítő intézetet létesített, melyben a felkészültek a gyakorlati irányú lépés mellett tudományos oktatásban is részesülnek s evégre a kollégium két teológiai docensi állást tart fenn, a patrisztika és a sémi philológia előadására.

Az a nagy szerszet, mellyel a tudományegyetemet Debreczen város és minden hatósága és egész közönsége fogadta, bizotttétel szűgíti arra nézve, hogy az egyetem működését támogató s különösen az ifűség szellemi és anyagi boldogulását elősegítő intézménynek a jövőben még nagyobb számmal fognak keletkezni.

Dr. Kun Béla.

10

2. Az 1914-es tanévnyitó meghívója

*A Debreczeni Magyar Királyi Tudományegyetem
Megnyitó-ünnepélye
1914. október 1-jén délelőtt 10 órakor⁴*

Az ünnepély programja

I. ISTENITISZTELET délelőtt 10 órakor a Református nagytemplomban következő renddel:

- 1. Fennálló ének: Jövel Szentlélek Úr Isten... 37. dicséret 1. verse*
- 2. Közének: Te benned bízunk... XC. zsoltár 1. verse*
- 3. Imádkozik dr. Ferenczy Gyula egyetemi nyilvános rendes tanár, a Református Hittudományi Kar tagja*
- 4. Záróének: 37. dicséret 2. verse*

II. EGYETEMI KÖZGYŰLÉS az isteni tisztelet után a debreceni kollégium dísztermében, melyen

a debreceni kollégiumi kántus éneke után a rector a tanévet megnyitja, s a debreceni kollégiumi Kántus éneke az ünnepélyt bezárja

3. Beszámoló a tanévnyitóról⁵

A debreceni egyetem ünnepélyes megnyitása

A debreceni egyetem ünnepélyes megnyitása tegnap délelőtt folyt le. Egyszerűségében is jelentőségteljes volt ez az aktus, amely halványabb színeivel a világtörténelem vérvörös perspektívájába olvad bele. Ezt juttatta kifejezésre a templomi ima ájtatos hangjaival, a rectori beszéd gyönyörű gondolatgazdagságával.

Az ünnepélyről, amelyen az egész város képviselve volt, az alábbi tudósításban számolunk be:

Az isteni tisztelet

Az ünnepséget isteni tisztelet vezette be, amelyet délelőtt 10 órakor a nagytemplomban tartottak. A „Jövel Szentlélek Uristen”... kezdetű fennálló éneket énekelt el a gyülekezet, majd a 90-dik zsoltárt. Azután dr. Ferenczy Gyula teológiai tanár lépett a szószékre, s magas szárnyalású imát mondott. Végül ismét ének következett.

⁴ Magyar Nemzeti Levéltár Hajdú-Bihar megyei Levéltára VIII. 1/b. 1. doboz (Rektori Hivatal Iktatott Iratok 1914–15. tanév) 51/1914–15. etsz.

⁵ Debreczeni Újság, 1914. október 2.

Egyetemi közgyűlés

Az istentisztelet után folyt le az egyetemi közgyűlés a főiskola dísztermében. Ott voltak: Domahidy Elemér főispán, dr. Baltazár Dezső ref. püspök, gróf Dégenfeld József főgondnok, Márk Endre udv. tanácsos, egyházkerületi ügyész, Varga Elemér városi tanácsnok, dr. Keserü Lajos törvényszéki elnök, dr. Lóky Béla róm. kath. főgimnáziumi igazgató, dr. Kardos Albert, a reáliskola igazgatója, Géressy Kálmán tankerületi főigazgató, Szele György, K. Tóth Kálmán, Jánosi Zoltán ref. lelkészek, dr. Juhász Nagy Sándor a ref. egyház főjegyzője és még mások. Megjelent természetesen a ma még kisebb számú egyetemi ifjúság is.

Az egyetemi tanács Kiss Ferenc rektorral együtt az emelvényen foglalt helyet. Ezután a kollégium kántusa a „Győzelemről győzelemre szállva...” kezdetű dalt adta elő, majd e hangulatos nyitány után általános figyelem közben Kiss Ferenc rector a következő beszédet tartotta:⁶

A pompásan előadott beszéd mély és nagy hatást váltott ki.

Az üdvözlések

A beszéd után dr. Ruttká egyetemi tanácsjegyző felolvasta Jankovich Béla kultuszminiszternek Kiss Ferenc rectorhoz intézett alábbi táviratát:

„A debreceni egyetem tanári karának az eskütétel alkalmával kifejezett köszönetét, alattvalói hódolatát, a trón és haza szolgálatára tett fogadalmát legmagasabb helyen tolmácsolván, Ő felsége e nyilatkozatot meglelégedéssel méltóztatott legkegyelmesebben fogadni. Amidőn erről Nagyságodat az egyetem megnyitása alkalmából értesítem, reménnyel eltelve üdvözlöm a debreceni egyetem tanári karát és hallgatóságát, őszintén kívánván, hogy együttes nemes munkálkodásukat Isten áldása kísérje.”

Jankovich Béla

Majd a rector indítványára elhatározták, hogy a királyhoz hódoló, a miniszterelnök és kultuszminiszterhez pedig üdvözlő táviratot küldenek.

A királyhoz intézett távirat szövege ez:

„Ő császári és királyi Felségének mély hódolatát s alattvalói hűségét jelenti s egyben apostoli királyunk drága életére Isten minden lelki-testi áldását, dicső fegyvereire teljes diadalt esdi alattvalói hódolattal

*Kiss Ferenc,
az egyetem rectora.”*

⁶ A rektori beszéd szövege a Gerundium folyóirat első számában. Gerundium – Egyetemtörténeti folyóirat MMX vol. I. nr. 1. 31–34. http://gerundium.lib.unideb.hu/index.php?oldal=cikkadatok&folyoirat_szam=MMX+vol.+I.+1.&cikk_id=3

Gróf Tisza István miniszterelnöknek és Jankovich Béla kultuszminiszternek pedig az alábbi táviratot küldték:

„Nagyméltóságodnak az egyetem létesítése körüli elévülhetetlen érdemeiről hálával emlékeztetvén, Excellenciádat mély tisztelettel üdvözli, életére és hivatali működésére Isten áldását kéri

Kiss Ferenc,
az egyetem rectora.”

A közgyűlést a kántus éneke zárta be.

4. A király viszontüdvözlése⁷

A király válasza az egyetem üdvözlésére

Az egyetem megnyitási ünnepélyén az egyetemi közgyűlés tudvalevőleg táviratilag hódolattát fejezte ki az uralkodónak. Ebben Kiss Ferenc rector az Isten áldását kérte a királyra és fegyvereire.

„Ő császári és apostoli királyi felsége a tudományegyetem tanácsának és közgyűlésének mai megnyitó ünnepélyük alkalmából tolmácsolt királyhűségéért és hadserege győzelmét esedő fohászáért legkegyelmesebben köszönetét nyilvánítani méltóztatott, az új egyetemet a tudomány előrevitelére és terjesztésére irányuló működésében mindenkor Ő felsége legjobb kívánságai fogják kísérni. Legfelsőbb parancsra: Daruváry.”

A távirat Kiss Ferenc egyetemi rector címére érkezett, aki azt természetesen közölte az egyetemi tanáccsal és az egész tanári karral.

⁷ Debreczeni Újság, 1914. október 4.

5. A fakultások tanári karai⁸

TUDOMÁNYKAROK:

I. Református hittudományi kar.

Dékan és elnök:

Dr. Erdős József.

Prodékán:

Zsombágyi Jenő.

Nyilvános rendes tanárok:

Simonyi Erdős József, főszeneltet lelkész, az újszövetségi tudományok ny. r. tanára, a theologia doctora (Bécs), a gonfi egyetem honoris causa doctora, az alapvizsgálati bizottság elnöke, a tiszántúli református egyházkerület, a debreczeni református kollegiumi felső oktatási tanács, a debreczeni presbiteriumi rendes, a magyar protestáns irodalmi társaság választmányi tagja, a református hittudományi kar 1914/15. tanévi dékánja, 1915/16. tanévi prodékánja. Nyilvános rendes tanárrá kinevezetett 1914 augusztus 26-án. Lakik: Egyszázöt út 3. sz.

Sass Béla, főszeneltet lelkész, az ószövetségi philológia, exegézis és theológia ny. r. tanára, a hitud. kari alapvizsgálati bizottság tagja, a harmad osztrályi vasútkorona rend tulajdonosa, a református egyletes konvent rendes tagja és jegyzője, a tiszántúli református egyházkerület lelkész tanácsbírája, az országos református tanács egyesület központi igazgatója tagja, a debreczeni református kollegium igazgatótanácsának alkotó tagja, a debreczeni református kollegium tanári nyugdíj- és gyámintézetűi közgyűlésének elnöke, a debreczeni református egyházkerület presbiterje, a református hittudományi kar 1915/16. tanévre megválasztott dékánja. Ny. r. tanárrá kinevezetett 1914 aug. 26-án. Lakik: Péterfi-utca 23. sz.

45

Ferencczy Gyula, főszeneltet lelkész, bölcsész doktor, a gyakorlati theológia ny. r. tanára, a hittudományi kari alapvizsgálati bizottság tagja, volt kirászi református lelkész és debreczeni főiskola tanár, a tiszántúli református egyházkerület tanácsbírája, a debreczeni református kollegium igazgató tanácsának, Debreczen sz. kir. város törvényhatósági bizottságának tagja, a magyar protestáns irodalmi társaság alapító tagja, a Debreczeni Protestáns Lap feldős szerkesztője. Ny. r. tanárrá kinevezetett 1914 augusztus 26-án. Lakik: Nyomató-utca 9. sz.

Zsombágyi Jenő, oklevéles és főszeneltet lelkész, a keresztény-történelemnek s a magyar protestáns egyház- és irodalom-történetnek ny. r. tanára, a hittudományi kari alapvizsgálati bizottság tagja, volt kolozsvári, majd szaföldvári református lelkész, végül sárospataki református theológiai akadémián ny. r. tanár, közben Budapest székesfővárosi levéltárnoka; oklevéles levéltárnok, képesített theológiai magántanár, a Magyar Protestáns Irodalmi Társaság választmányi tagja, Zemplén vármegye törvényhatósági bizottságának tagja, a református hittudományi kar 1914/15. tanévi prodékánja. Ny. r. tanárrá kinevezetett 1914 augusztus 26-án. Lakik: Péterfi-utca 18. sz.

Lencz Géza, főszeneltet lelkész, a theológia licentiatusa és doktor (Bécs), a dogmatika és vallásbölcsészlet ny. r. tanára, a hitud. kari alapvizsgálati bizottság tagja, volt tétel, szászorfi és mezőbéri református lelkész, a debreczeni református kollegiumi levéltárnoka, a debreczeni református kollegium gazdasági bizottságának és felső oktatási tanácsának tagja, a „Lelkészeink” című egyházi hetilap feldős szerkesztője, a Kálvencum református lelkész arcbázis igazgatója tagja, a „Julian-Egyesület” ügyvezető igazgatója Debreczenben. Ny. r. tanárrá kinevezetett 1914 augusztus 26-án. Lakik: Bundiú. 15.

Kiss Ferenc, főszeneltet lelkész, a belmissio, cura parochialis és rokottudományok ny. r. tanára, a hittudományi kari alapvizsgálati bizottság tagja, 20 évig lelkész Földesen és Pusztoladányban, az alsószabolcs-hajdúvidéki egyházmege volt esperese, a tiszántúli református egyházkerület lelkész tanácsának és püspökhelyettes főjegyzője, a hitbuzogatók tanulmányi felügyelője, a lelkészképző intézet igazgatója, a debreczeni református kollegium igazgatótanácsosa s felsőoktatási tanácsának tagja, az alsószabolcs-hajdúvidéki református egyházmege

53

tanítóegyletet físztelheléi és az országos református tanítóegyletet választmányi tagja, a Kálvencum református lelkész-arcbázis igazgató tanácsának elnöke, a Kálvini Szövetség s a Magyar Protestáns Irodalmi Társaság választmányi, az egyetemes konvent s az országos református zsinat rendes tagja, Püspökudány község díszpolgára stb. az egyetem 1914/15. tanévi Rector Magnificus és az 1915/16. tanévi Protectora. Ny. r. tanárrá kinevezetett 1914 augusztus 26-án. Lakik: Kölcsey-utca 18. sz.

Csanáki Benjámín, főszeneltet lelkész, a vallástörténet, keresztény erkölcs tan és symbolika ny. r. tanára, a hittudományi kari alapvizsgálati bizottság jegyzője, volt fűszafőrdi és szeghalmi református lelkész, a debreczeni református kollegium felsőoktatási tanácsának tagja. Ny. r. tanárrá kinevezetett 1914 augusztus 26-án. Lakik: Péterfi-utca 8. sz.

Előadók:

Dr. Kenéz Gyula, m. kir. udvari tanácsos, egyetemi tanár, a bábaközpézdé igazgatója, az egészségügy előadója. Lakik: a bábaközpézdében.

Dr. Kovács Gábor, jog- és államtudományok ny. r. tanár, a közgazdaságtan előadója.

Dr. Kun Béla, jog- és államtudományok ny. r. tanár, a közjog és közigazgatási jog előadója.

II. Jog- és államtudományi kar.

Dékan és elnök:

Dr. Kun Béla.

Prodékán:

Dr. Teghze Gyula.

Nyilvános rendes tanárok:

Horaszi Bernolák Nándor, a jogtudományok doktora, a büntetőjog és a bűnvádi eljárás ny. r. tanára, oklevéles ügyvéd, volt kir. ítélőtáblai bír., a büntetőjogi törvényelőkészítő bizott-

46

ság szerkesztő tagja, a fiatalokkiki debreczeni felügyelő hatóságának tanácsadója, a Magyar Jogászegyletnek, a Felső Oktatási Egyesületnek, a Nemzetközi Buntörteget Egyesület magyar csoportjának és a Patronázs-Egyesület Ország. Szövetségének választmányi tagja, az Egyetemi Hallgatókat Segítő Egyesület elnöke, a Debreczeni Patronázs-Egyesület alelnöke, a II. alapvizsgálati bizottság, a jogtudományi és államtudományi államvizsgálati bizottság tagja, a III. alapvizsgálati bizottság elnöke, a tudományegyetem 1915/16. tanévre megválasztott Rector Magnificus. Ny. r. tanárrá kinevezetett 1914 augusztus 26-án. Lakik: Széchényi-ú. 38. sz.

Márlonffy Marcel, a jog- és államtudományok doktora, a kereskedelmi és vallojog ny. r. tanára, a jogtudományi államvizsgálati bizottság elnöke, az I. II. és III. alapvizsgálati bizottság tagja. Ny. r. tanárrá kinevezetett 1914 augusztus 26. Lakik: Deák Ferenc-utca 14-16. sz.

Kiss Géza, a jog- és államtudományok doktora, a római jog ny. r. tanára, a Magyar Jogászegylet választmányi tagja, az I. alapvizsgálati bizottság elnöke, a jogtudományi és államtudományi államvizsgálati bizottság tagja, a jog- és államtudományi kar 1915/16. tanévre megválasztott dékánja. Ny. r. tanárrá kinevezetett 1914 augusztus 26. Lakik: Piac-utca 56. sz.

Jászai Viktor, a jogtudományok doktora, a közjog és politika ny. r. tanára, a budapesti kir. magyar tudományegyetem volt magántanára. lites ügyvéd stb. Ny. r. tanárrá kinevezetett 1914 augusztus 26-án. Meghalt 1915. évi februárus hó 25-én.

Teghze Gyula, a jogtudományok doktora, a jogbölcsészlet és nemzetközi jog ny. r. tanára, a párisi „Institut International de Sociologie” helytagja, a jogtudományi és államtudományi államvizsgálati bizottság, valamint az I. II. és III. alapvizsgálati bizottság tagja, a jog- és államtudományi kar 1914/15. tanévi prodékánja. Ny. r. tanárrá kinevezetett 1914 augusztus 26-án. Lakik: Péterfi-utca 46. sz.

Illyefalvi Viléz Géza, a jog- és államtudományok doktora, oklevéles ügyvéd, a közgazdaságtan és statisztika ny. r. tanára, az államtudományi államvizsgálati bizottság elnöke, az I. II. és III. alapvizsgálati bizottság tagja. Ny. r. tanárrá kinevezetett 1914 augusztus 26-án. Lakik: Kossuth-utca 61. sz.

⁸ A Debreceni Magyar Királyi Tudományegyetem Almanachja az 1914-15-dik tanévre, 57-64.

61

Kur Béla, a jog- és államtudományok doktora, az egyház-jog ny. r. tanára, az I. alapvizsgálati és államtudományi államvizsgálati bizottság helyettes-elnöke, az I., II. és III. alapvizsgálati, a jogtudományi és államtudományi államvizsgálati bizottság tagja, a jog- és államtudományi kar 1914/15. tanévi dékánja, az 1915/16. tanévi prófektánja. Ny. r. tanárrá kinevezetett 1914 aug. 26-án. Lakik: Simonffy-út 36/c.

Toth Lajos, a jogtudományok doktora, a magyar magán-jog és osztrákjog ny. r. tanára, a III. alapvizsgálati bizottság helyettes-elnöke, a jogtudományi és államtudományi államvizsgálati és az I., II. és III. alapvizsgálati bizottság tagja. Ny. r. tanárrá kinevezetett 1914 augusztus 26-án. Lakik: Péterfia-utca 25. sz.

Kovacs Gábor, a jog- és államtudományok doktora, a közgazdaságtan és pénzügytan ny. r. tanára, a második alapvizsgálati bizottság elnöke, az I., II. és III. alapvizsgálati bizottság, a jogtudományi és az államtudományi államvizsgálati bizottság tagja, a közgazdaság-statisztikai szeminárium vezetője, a Magyar Közgazdasági Társaság igazgató-választmányi tagja, a Debreczeni Szabad Iskola-Egyesület ügyvezető igazgatója s 1905–1914-ig a debreczeni református jogakadémián a közgazdaságtan, pénzügytan és magyar pénzügyi jog ny. r. tanára. Ny. r. tanárrá kinevezetett 1914 augusztus 26-án. Lakik: Simonffy-utca 7. l. e.

Bucsi Jenő, a jog- és államtudományok doktora, okleveles ügyvéd, a magyar polgári törvénykezési jog ny. r. tanára, az I., II. és III. alapvizsgálati bizottság, valamint az államtudományi államvizsgálati bizottság tagja, a jogtudományi államvizsgálati bizottság helyettes-elnöke. Ny. r. tanárrá kinevezetett 1914 augusztus 26-án. Lakik: Csapo-utca 36. sz.

Nyilvános rendkívüli tanárok:

Márfy Ede, a jog- és államtudományok doktora, a közgazdasági és pénzügyi jog ny. rendkívüli tanára, az I., II. és III. alapvizsgálati bizottság tagja, valamint a jogtudományi és az államtudományi államvizsgálati bizottság tagja. Ny. rkvi tanárrá kinevezetett 1914 augusztus 26-án.

62

Pokoty József, az államtudományok doktora, az egyetemes történelem ny. r. tanára, a debreczeni m. kir. középiskolai tanárvizsgáló-bizottság tagja, a bölcsészeti, nyelv- és történettudományi karnak 1914/15. tanévi dékánja s az 1915/16. tanévi prófektánja. Ny. rendes tanárrá kinevezetett 1914 augusztus 26-án. Lakik: Hóuvéd-utca 9. c. sz.

Pap Károly, bölcsészeti-doktor, a magyar irodalomtörténet ny. r. tanára, a debreczeni m. kir. középiskolai tanárvizsgáló bizottság tagja, a budapesti tudományegyetemen a XIX. századi magyar irodalom volt magántanára, a Magyar Irodalomtörténeti, Nyelvtudományi és Philológiai Társaságok választmányi tagja, a debreczeni Csokonai-kör választmányi és alapító tagja. Ny. r. tanárrá kinevezetett 1914 augusztus 26-án. Lakik: Károly Ferenc József-út 13. sz.

Durkó Jenő, bölcsészeti-doktor, okleveles középiskolai tanár, a classica-philologia ny. r. tanára, a debreczeni m. kir. középiskolai tanárvizsgáló-bizottság tagja, a budapesti tudományegyetemen a közép- és újjókor philologia volt magántanára, a debreczeni református bölcsészeti akadémián a classica-philologia volt ny. r. tanára, a Magyar Tudományos Akadémia levelező, Classica-Philológiai és Történelmi Bizottságának rendes tagja, a Budapesti Philológiai Társaság és a debreczeni Csokonai-kör választmányi tagja, a Debreczeni Nepszerzői Főiskolai Tanfolyam volt főkára. Ny. rendes tanárrá kinevezetett 1914 augusztus 26-án. Lakik: Pásti-utca 2. sz.

Papay József, a magyar és az összehasonlító finn-ugor nyelvtudományok ny. r. tanára, a debreczeni m. kir. középisk. tanárvizsgáló-bizottság tagja, a Magyar Tudományos Akadémia levelező, Nyelvtudományi Bizottságának rendes tagja, a helsingforszi Finn-ugor Társaság (Suomalais-ugrilainen Seura) levelező tagja, a Magyar Nyelvtudományi Társaságának és a Magyar Nepszerzői Társaságának választmányi tagja, a debreczeni Csokonai-kör igazgató-választmányának tagja; az egyetemnek az 1914/15. iskolai évben prorektora. Ny. rendes tanárrá kinevezetett 1914 augusztus 26-án. Lakik: Péterfia-utca 31. sz.

Rugonfalvi Kiss István, bölcsészeti-doktor, a magyar történelem ny. r. tanára, a debreczeni m. kir. középiskolai tanárvizsgáló-bizottság tagja. Ny. rendes tanárrá kinevezetett 1914 augusztus 26-án. Lakik: Hóuvéd-utca 9/k.

63

Isingyi Béla, jogtudományok doktora, a magyar és európai jogtörténet ny. rkvi. tanára, a Szent István akadémia r. tagja, a Magyar Történelmi Társulat volt főkára s igazgató választmányi tagja, a Magyar Irodalmi és Irodalomtörténeti Társaság igazgató-választmányi tagja, az I., II. és III. alapvizsgálati bizottság, valamint a jogtudományi és az államtudományi államvizsgálati bizottság tagja. Ny. rk. tanárrá kinevezetett 1914 augusztus 26-án. Lakik: Péterfia-utca 46. sz.

Előadók:

Dr. Tüdös Kálmán, városi tiszti főorvos, a törvényszéki orvostan előadója. A törvényszéki orvostan előadásával megbízott 1914. Lakik: Bathfany-utca 12. sz. l. e.

Koncz András, magyar királyi pénzügyi szemérvizsgáló, az államháztartás előadója. Az államháztartás előadásával megbízott 1915. Lakik: Kossuth-utca 35. sz.

III. Bölcsészeti, nyelv- és történettudományi kar.

Dékán és elnök:

Dr. Pokoty József.

Pródekán:

Dr. Láng Nándor.

Nyilvános rendes tanárok:

Láng Nándor, bölcsészeti-doktor, a classica-philologia ny. r. tanára, a debreczeni m. kir. középiskolai tanárvizsgáló-bizottság elnöke, a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja, Classica-Philológiai és Archeológiai Bizottságának r. tagja, a Budapesti Philológiai Társaság választmányi, az Országos Régészeti és Emléktani Társulat igazgató-választmányi tagja, a budapesti tudományegyetemen a görög archaeologia volt magántanára, a budapesti orsz. középisk. tanárvizsgáló-bizottság tagja; a bölcsészeti, nyelv- és történettudományi kar 1914/15. tanévi prófektánja s az 1915/16. tanévi megválasztott dékánja. Ny. rendes tanárrá kinevezetett 1914 augusztus 26-án. Lakik: Széchenyi-út 46. sz.

64

Nyilvános rendkívüli tanárok:

Milcker Rósz, bölcsészeti-doktor, a földrajz ny. rk. tanára, a debreczeni m. kir. középiskolai tanárvizsgáló-bizottság tagja, a Magyar Földrajzi Társaság választmányi tagja, a „Földrajzi Közlemények” nemzetközi kiadásának szerkesztője. Ny. rendkívüli tanárrá kinevezetett 1914 augusztus 26-án. Lakik: Piac-utca 24. sz. III. e.

Huss Richárd, bölcsészeti-doktor, a német nyelv és irodalom ny. rk. tanára, a debreczeni m. kir. középiskolai tanárvizsgáló-bizottság tagja. Ny. rendkívüli tanárrá kinevezetett 1914 augusztus 26-án.

Tankó Béla, bölcsészeti-doktor, a bölcsészeti és pedagógia ny. rk. tanára, az angol nyelv magántanítója, a debreczeni m. kir. középiskolai tanárvizsgáló-bizottság tagja, a Magyar Filológiai Társaság választmányi tagja, a Böhm Karoly-Társaság tagja. Ny. rendkívüli tanárrá kinevezetett 1914 augusztus 26-án. Lakik: Rakoczy-utca 11. sz.

Magántanítók:

Horvát Róbert, bölcsészeti-doktor, áll. főreáliskolai r. tanár, okt. tornatanár, a német nyelv magántanítója, az Országos Középiskolai Tanáregyesület választmányi tagja, a Debreczeni Tornagyűléslet fozmaszkosztályának elnöke, a tiszaivédeki ág. hitv. ev. egyházmegye iskolalátogató dékánja és szemérvizsgáló-ként tagja. Magántanító 1915 január 7. óta. Lakik: Darabos-utca 57. sz.

Vág Sándor, bölcsészeti-doktor, áll. főreáliskolai r. tanár, a francia nyelv magántanítója, a debreczeni Szabad Iskolának és a kereskedelmi minisztérium felhatóságai alatt álló Országos Vasárnapú Munkásoképző debreczeni bizottságának főkára, magántanító 1915 január 7. óta. Lakik: Garay-utca 18. sz.

6. Készen a Haza fegyveres szolgálatára⁹

A debreceni egyetem megnyitását is másképen képzeltük el boldogabb időkben. De hát inter arma, silent Musae. A tudományok istennői szótlan ajakkal hallgatnak. Az egyetemi beírásokba való felhívás meg hadba szóló felhívásra formálódott át tor magnifikusz hon-szerető lelkében. Igazán csodálatra méltó az a hazafias harci készség, amelyhez hasonlót még egy negyedévvél ezelőtt el se mertünk volna képzelni. Negyven felavatandó református lelkész egyértelműleg szól püspökeéhez, hogy ha szüksége van a hazának erős karjaira, hát szívesen indulnak harcba. Sok csendes falusi templomocskák harangszava helyett ők most azt a Szózatot hallják csak, mely onnan csilingel a szívök rejtett mélyéből. Amelyik azt mondja, hogy talán 40 pár fiatal karra szükség lehet ott fenn a gránicon. Hiszen mai idők ügyis megtanítják a híveket imádkozásra... Az egyetemi ifjúság nagy része – a fegyverbírók, megemberesedettek szintén gyülekezni akarnak a nemzeti színű lobogók alá. Ki hitte volna ezt három hónappal azelőtt, hogy újra elkövetkeznek azok a legendák, mikor az emberek előbb hallgatnak a szívökre, s csak azután nagy sokára fordulnak a hideg, számító észhez...

Önkénytelen eszünkbe jut az az 1848-diki polgár, aki a professzorok közeledtére március 15-én azt kiáltotta: Menjenek innen, ebben a historiai időkben nincsen szükség okos emberekre... Már t. i. olyanokra, akik nem tartják erénynek a halál és testi épség megvetését, a rettenhetetlen előrerohanást, a vakmerőséget.

7. Hallgatók katonai szolgálata¹⁰

Az akadémiai hallgatók önkéntes katonai szolgálata

Kiss Ferenc egyetemi rektor a következőket közli az akadémiai hallgatók önkéntes katonai szolgálatra vonatkozólag:

„A Debreczeni Magyar Királyi Tudományegyetem rectora. 10–1914. rt. sz.

Az akadémia önkéntes altisztképző iskolájába jelentkezés módoszatai:

A közös hadügyminiszter úr a ma vett értesítés szerint a magyar szent korona országaiból az altiszt iskolába jelentkező akadémiai önkéntesek számára Budapesten és Zágrábban szervezett tanfolyamokat, amelyekben belépni kívánók főlvetelükért az illetékes cs. és kir. hadkiegészítő parancsnoksághoz adják be kérvényeiket, melyben megemlítendő, hogy hol kívánják magukat sorozás alá bocsátani, s mely iskolában óhajtanak beosztatni.

A kérvény mellékletei:

- 1. Szülei beleegyezés az előjáróság (főszolgabíró, polgármester) által láttamozva.*
- 2. Belépési bizonyítvány az illetékes járási főszolgabíró, városokban polgármester által kiállítva.*

⁹ Debreczeni Szemle: Irodalmi, színházi, zenei és képzőművészeti hetilap, 1914. október 10.

¹⁰ Debreczeni Újság, 1914. október 15.

3. *Érettségi (főgimn. vagy realisk.) bizonyítvány.*

Szolgálati nemek: gyalog, vadász, utász, árkász.

A debreczeni hadkiegészítő parancsnoksághoz illetékes önkéntesek kérvényüket a Pavilon-laktanyában Penyigey százados úrnál nyújtásuk be, akik soroztatásuk iránt azonnal intézkedik.

A honvédséggel kapcsolatban a m. kir. honvédelmi miniszter úr fog hasonló altisztképző iskolát szervezni, az erre vonatkozó rendelet még nem jött meg, ennek dacára azonban azok, kik a honvédségnél kívánnak kiképeztetni, a fenti módon felszerelt kérvényeket a reájuk illetékes honvéd hadkiegészítő parancsnoksághoz benyújthatják.

Debrecen, 1914. október 14.

Kiss Ferenc, e.i. rektor”

8. Az első hallgató szervezetek¹¹

Az egyetemi jogász ifjúság szervezkedése

A rendkívüli körülmények miatt, amelyekhez még lokális tényezők is járultak, csak tegnap tartott gyűlésén tudott jogász ifjúságunk – a debreceni egyetem első tanévének joghallgatói – megalakulni, egyelőre régi keretben. Elnök egyhangúlag Margócsy Géza 4. jh. lett. Jegyzők: Orosz Árpád és Kálmán Béla. Pénztáros Nagy János. Ellenőr Hauptmann B. Könyvtáros Osváth F. A választás egyhangúsága záloga az ifjúság jövőendő összetartó, eredményes együttműködésének. A gyűlés után tartott választmányi ülés elnök indítványára lelkesedéssel határozta el, hogy az egylet a vagyonát s a megalakítandó Jogász-kör alapját, összesen 10,000 korona összegig, a hadikölcsönre jegyzi. A tartandó rendkívüli közgyűlés minden bizonnyal magáévá teszi a választmány határozatát.

9. Hirdetmény a második féléves beiratkozásról¹²

Beiratkozás az egyetemre

A Debreczeni M. Kir. Tudományegyetemen az 1914–1915. év második felére a beiratkozások 1915. január hó 7-én kezdődnek, és bezárólag ugyane hó 18-ig tartanak. A kiknek valamely elháríthatatlan akadály miatt lehetetlen személyesen jelentkezniük, azok a fenti határidőn belül tartoznak akadályoztatásukat hiteles okmánnyal igazoló és az illető kar dékánjához intézett kérvényben előjegyeztetésüket kikérni, és egyszersmind megjelölni azt az időpontot, amikor személyesen megjelenhetnek és úgy a quaesturában, mind az egyes tanároknál beiratkozhatnak. Haladékot a beiratkozásra a kari dékán február 10-ig adhat.

¹¹ Debreczeni Újság, 1914. november 19.

¹² Debreczeni Újság, 1914. december 31.

A február 10-én túl terjedő időre legkésőbb február 18-ig csak az egyetem rectora adhat még engedélyt utólagos beiratkozásra. A mondott végső határidőn túl való beiratkozás iránt, vagy a rendes 12 napi határidő után beadott folyamodásokat a rector feltétlenül és végérvényesen visszautasítja. A külföldi egyetemekre beírt és onnan a II. félévre hazai főiskolára visszatérni óhajtó hallgatók ha külföldi egyetemen való tartózkodásukat a II. félévre megállapított beírási határidő (január 7–22.) tartama alatt az illető tudomány-kar dékánjának bejelentették és ha legkésőbb március hó 15-ig személyesen jelentkeznek, a II. félévre még fölvehetők. (Vmk. 1903. évi aug. 21-én 45.135. sz. R.). Azokat a hallgatókat illetőleg, akik hadi szolgálatot teljesítenek, a beiratkozásnál és leckekönyv aláírásoknál a személyes jelentkezéstől ez idő szerint eltekintünk – ezek tehát a kötelességüket megbízottjuk útján is teljesíthetik. A beiratkozási végső határidő – február 18. – azonban ezekre is kiterjed.

10. Az első egyetemi hallgatók névsora¹³

76

N E V	Tan- félév	N E V	Tan- félév
75 Ördög Lajos	I–II	Szarka László	I–II
Pápi Andor	I–II	Szatmáry Lajos	I–II
Papp Imre	I–II	Szoboszlay Sándor	I–II
Papp Kálmán	I–II	95 Szombathy Dániel	I–II
Papp Lajos	I–II	Szűcs Antal	I–II
80 Pálkóczy Gusztáv	I–II	Tamáskó János	I–II
Porcsni Péter	I–II	Tímó Béla	I–II
Récz Géza	I–II	100 Tótyi Sándor	I–II
Sándor Pál	I–II	Tótyi Sándor	I–II
Sz. Sándor Elek	I–II	Török József	I–II
85 Sarkóczy István	I–II	Varga Ferenc	I–II
Somogyi Pál	I–II	Varga István	I–II
Szalóy András	I–II	105 Vesséi János	I–II
Szalóy Géza	I–II	Vörös Imre	I–II
90 Szalóy István	I–II	Vörös László	I–II
Szaplonczay Bertalan	I–II	108 Zohány Imre	I–II

77

II. Jog- és államtudományi hallgatók.

N E V	Tan- félév	N E V	Tan- félév
Almády Antal	I	Gáll Bernabás	I
Bábo Pál	I–II	45 Geiger István	I–II
Bátsák Gyula	I–II	Gonda Barna	I–II
Balogh György	I–II	Gottlieb Henrik	I–II
5 Batogny Sándor	I–II	Gottlieb Ernő	I–II
Bécs Gyula	I–II	Godóly Ferenc	I
Berecsy Károly	I–II	30 Grausz Dezsi	I–II
Béthal István	II	Gréger Ernő	I–II
Bétyi András	I–II	Gréger József	I–II
10 Bethlándy Béla	I	Gröz László	I–II
Bétyi Barna	I–II	Grimmann Ignác	II
Bodóky Ferenc	I–II	55 Gyenge Miklós	I–II
Bognár Béla	I–II	Györfly Lajos Károly	I–II
Böszörményi Andor	I–II	Hádosics Imbó	I–II
15 Budaházy Béla	I–II	Hajósi Gyula	I–II
Burján László	I–II	Hajdu Sándor	I–II
Csókó Jenő	I–II	60 Halmasy Ferenc	I–II
Daróczy Gábor	I–II	Harsányi Gyula	I–II
David Miklós	I–II	Hauptmann Béla	I–II
20 Debrezsen Lajos	II	Hegedű Bertalan	II
Devényi Lajos	I–II	Hegedűs Endre	I–II
Derecségi István	I–II	65 Heger László	I–II
Dobó János	I–II	Hétyi Zoltán	I–II
Dobi Albert	I–II	Hóza Dániel	I–II
25 Dömötör Imre	I–II	Ernye Magdolna	I–II
Ecsedy János	I–II	Imre Sándor	I–II
Elek Ferenc	I	70 Jékőka Zsigmond	I–II
Egyed Lajos	I–II	Jékői András	II
Erődi Kálmán	I	Jano Ferencz	I–II
30 Eötvös László	I–II	Jéks István Dezső	I–II
Fabán Antal	I–II	Jóházy Dezsi	I–II
Fehér László	I–II	75 Kaszay Kálmán	I–II
Fehér Miklós	I–II	Károlyy István	I–II
Fereneczy Ferenc	I–II	Katona János	I–II
35 Füstös László	I–II	Kékényi Béla	I–II
Förös Akos	I–II	Kerekes Sándor	I
Förös László	I–II	80 Kerekes Zoltán	I–II
Frank Béla	I–II	Kiss Antal	I–II
Fráter Andor	I–II	Kiss Elemér	I–II
40 Fráter István	I–II	Kiss Ernő	I–II
Füster János	I–II	(Gyöngyvási)	I–II
Gálly Géza	II	Kiss Ernő	I–II

(születési évek)

¹³ A Debreceni Magyar Királyi Tudományegyetem Almanachja az 1914–15-ik tanévre, 75–81.

78

N É V	Tan- félév	N É V	Tan- félév
88 Kiss Gábor	I	150 Ötvári Ferenc	I-II
Kuboványi Kiss Imre	I-II	(szüveggyűjtemény)	
Kiss József	I-II	Pékny Géza	I-II
Magyarfalvi Kiss Károly	I	P. pap Béla	I
Kiss Lajos	I-II	Pap Imre	I-II
89 Klein Albert	I	Pap Károly	I-II
Köcs Károly	I-II	Pap Zoltán Tibor	I-II
Kemény György	I-II	Papp János László	I-II
Kocsis Béla	I-II	Pappoly László	I-II
Kovács Jenő	I-II	Parsajó János	I-II
Kovács Lajos	I-II	Pataki László	I-II
90 Koltó László	I-II	143 Pálfyér János	I-II
Kuslár Lajos	I-II	Párfel János	I-II
100 Kuthay Károly	I-II	Peressenyi Gyula	I-II
Lakatos Vilmos	I-II	Pécsi József	I-II
László Lajos	I-II	Pécsi Viktor	I-II
Lengyel János	I-II	150 Pótolty József	I-II
101 Lengyel Jenő	I-II	Dopcsa Sándor	I-II
102 Magyarics Gyula	I-II	György	I
Magay Imre	I-II	Harmatgyi István	I
Marsik Béla	I-II	Puky József	I-II
Margócsy Géza	I-II	Táncs Béla	I-II
Merkovics Lajos	I-II	153 Ráczó Pál	I-II
110 Márkó Sándor	I-II	Ronczák Tibor	I-II
Máté Imre	I	Róna Jenő	I-II
Megyeri Miklós	I-II	Róna Sándor	I-II
Mész Kálmán	I-II	Sajó László	I-II
Menes Lajos	I	160 Salánky Kálmán	I-II
115 Mátyás József	I-II	Sarkady István	I-II
Mikló Károly	I	Sáfr Szentor	I-II
Miskolczy László	I-II	Sáfr György	I-II
Moldok István	I	Schlosser Fülöp	I-II
120 Molnár Elek	I-II	165 Schlotter Ferenc	I-II
Nagy Attila	I-II	Schweier Károly	I-II
Ij. Sr. Nagy Béla	I-II	Sebeny Miklós	I-II
Nagy Imre	I-II	Seres Lajos	I-II
Nagy Imre	I-II	Simon Endre	I-II
Nagy Lajos	I-II	170 Sinka Sándor	I-II
125 Nagy József	I-II	Somlyó Sándor	I-II
Nagy Kálmán	I-II	Szatmári Árpád	I-II
Nagy Samuél	I-II	Ij. Szabados Éde	I-II
Nagy Sándor	I-II	Szabados Szabó Gábor	I-II
(önállótanulmányi szék)		175 Szabó Gyula	I-II
Nagy Sándor	I-II	(dobszegény szék)	
(önállótanulmányi szék)		Szabó Gyula	I-II
130 Nagy Zsigmond	I-II	Szabó István	I-II
Nemes Hódina	I-II	Szabó János	I-II
Oláh István	I-II	Szabó Sándor	I-II
Orsz Árpád	I-II	(szoboztat szék)	
Orvách Ferenc	I-II	Szabó Sándor	I-II
(összegző szék)		180 Szabó Zoltán	I-II
		Szarukán Zoltán	I-II

79

N É V	Tan- félév	M É V	Tan- félév
Szalai István	I	Tóth János	I-II
Szathmari Sándor	I-II	Tóth Lajos József	I-II
Szász Imre	I-II	Török Zoltán	I-II
185 Szemerecztes Sali- vecker	I-II	Ugray Imre	I
Szemes Sándor	I-II	205 Ujhárik Béla	I-II
Székely Iván	I-II	Uzonyi Barna	I-II
Székely Imre	I	Varga Endre	I-II
Székely Vilmos	I	Vass Elek	I-II
190 Székely László	I-II	Vegh József	I-II
Szilágyi István	I-II	210 Vida Károly	I-II
Ij. Szoboszlai Sándor	I-II	Vida Lajos	I-II
Szokolay István	I-II	Vikár Dezsi	I-II
Szondi Imre	I-II	Virszák Ferenc	I-II
195 Szeles Kálmán Kálmán	I-II	215 Walter Ernő	I-II
Szűcs László	I-II	Zahrovcics Ahmed	I-II
Taliban Ambró	I	Zecovic Abdlnah	I-II
Tur Lajos	I-II	Zöldes István	I
Turóczi Pál	I-II	Zoltányi Árpád	I-II
200 Tóth István	I-II	220 Zóber Márton	I

80

III. Bölcsészeti, Nyelvi- és Történettudományi hallgatók.

N É V	Tan- félév	N É V	Tan- félév
Balogh Balázs Ilona	I-II	Ilgóti Imre	I-II
Bakos Vilmos	I-II	Mágyi Lajos	I-II
Béres Benő	I	20 Molnár András	I-II
Bortusz Lajos	I-II	Oláh Sándor	I-II
5 Dancs Endre	I-II	Orbán József	I-II
Ezerékes Gyula	I-II	Ováry Zoltán	I-II
Fehér Gábor	I-II	Pálj Ferenc	I-II
Gyurkó László	I-II	25 Révész Lajos	I-II
Hatházy Ferenc	I-II	Sáhhóki József	I-II
10 Herpay Gábor	I-II	Simon Károly	I-II
Jancsik Mihály	I	Sz. Szabó István	I
Jégh Gyula	I	Szabó Jenő	I-II
25 Jégh László	I-II	30 Takács Árpád	I-II
Kiss Ernő	I-II	Tóth István	I-II
15 K. Kiss Károly	I-II	Tóth János	I-II
Kovács Antal	I-II	33 Vár István	I-II
Kovács Endre	I-II		

81

IV. Rendkívüli hallgatók.
Jog- és államtudományi karon.

N É V	Tan- félév	N É V	Tan- félév
Balogh Attila	I	Ij. Gyurkó Sándor	I
Berényi János	I	Kiss Sándor	I
Czeizler Mária	I	16 Kun Miklós	I
Ésotó Béla	I	Nóthi Lajos	I
5 Deák Ferenc	I	Rankay Jenő	I
Fekker János	I	Szász Béla	I
Geneszy Lajos	I	14 Vörös Kálmán	I

Bölcsészeti, Nyelvi- és Történettudományi karon.

N É V	Tan- félév	N É V	Tan- félév
1 Márton Béla	I-II	2 Walter Ilona	I